

Panthers in een flessenhals

Kunnen dierentuinen de Amoerpanter redden?

De Amoerpanter (*Panthera pardus orientalis*) is in het wild praktisch uitgestorven. Naar schatting lopen er hooguit 40 rond in Siberië ten noorden van de rivier de Amoer. Dit is de grensrivier met China. Ten zuiden van de Amoer schat men het aantal dieren zelfs op slechts 2 of 3! Dierentuinen doen daarom hun best om een reservepopulatie op te bouwen zodat dierentuinpanthers later in het wild kunnen worden geherintroduceerd. Het zit echter tegen.

Maar weinig bezoekers staan er bij stil. Wie een kijkje neemt bij onze Amoerpanthers, kijkt naar een dierondersoort die kans loopt binnen twintig jaar uit te sterven. Net zoals in de jaren dertig met de Australische buidelwolven gebeurde. Hoeveel bezoekers zouden destijds de laatste buidelwolf in de dierentuin van Hobart op Tasmanië hebben bewonderd? En hoeveel mensen zouden hebben beseft dat ze het laatste exemplaar van een uitstervende diersoort in de ogen keken? In 1936 viel het doek voor dit buidelroofdier. Welk jaar zal het verdwijnen van de Amoerpanther markeren?

inteeft

Als het aan Blijdorp ligt, en uiteraard aan Sarah Christie uit London Zoo, die het fokprogramma coördineert, hoeven we dat jaar nooit in de geschiedenisboeken vast te leggen. Internationaal doen 28 dierentuinen met in totaal 87 dieren hun uiterste best om de Amoerpanther voor uitsterven te behoeden. En daarbij kijkt men verder dan het fokken van een gezonde dierentuinpopulatie. Er wordt namelijk ook geld gegeven om parkwachters te betalen of boeren te compenseren wier vee door Amoerpanthers of Siberische tijgers is

buidelwolf

ILLUSTRATIE LEEN ZUYDOEST

gegrepen (beide bedreigde katten leven in het zelfde gebied). Zonder een beschermd leefgebied voor Amoerpanthers valt er in de toekomst immers weinig te herintroduceren. Ondertussen neemt de druk op de laatste Amoerpanthers niettemin toe. Verdere ontbossing, stroperij (voor de Chinese traditionele medicijn-industrie of om de vacht) en het ontbreken van voldoende prooidieren, drijven de katten in het nauw. DNA-onderzoek bij wilde Amoerpanthers toont bovendien aan dat er maar weinig genetische diversiteit is. Dat duidt op inteelt, wat natuurlijk ook niet best is voor de overlevingskansen van de Amoerpanthers.

flessenhals

Ondertussen is er ook weinig positief nieuws te melden uit de dierentuinwereld. Dankzij nieuwe DNA-technieken heeft men de dierentuinpopulatie Amoerpanthers beter kunnen bestuderen. Helaas kwam aan het licht dat praktisch alle 'Amoerpanthers' in dierentuinen niet raszuiver zijn. Ze blij-

ken door kruising besmet met genen van vooral de *Panthera pardus japonensis*, de Chinese ondersoort die het meest op de Amoerpanther lijkt. De oorzaak ligt vooral bij één succesvolle fokman, Yarka. Dit productieve dier kwam in de jaren zestig uit China en vertoonde alle uiterlijke kenmerken van de Amoerpanthers (gedrongen bouw, dikke wintervacht). Zodoende blijven er van de 224 Europese Amoerpanthers, maar 30 over (die hooguit 10% van de genen van Yarka bij zich dragen). Om het fokprogramma te redden werden daarom enkele jaren geleden raszuivere panthers uit een Noord-Koreaanse dierentuin naar Europa gehaald. Hoe dan ook, zowel in het wild als in dierentuinen zitten de dieren in een zogenaamde flessenhals: er zijn zo weinig dieren dat inteelt alle reddingspogingen kan frustreren.

waardevolle Bogan

Ondertussen zit het ook op andere fronten tegen. Blijddorp bezit een genetisch waardevolle fokman uit Noord-Korea, Bogan (1997). Hij is bijna raszuiver, maar heeft maar één teelbal. Dat is misschien erfelijk en zou later een probleem kunnen vormen. Niettemin is Bogan wel vruchtbaar.

Pogingen om hem aan Noushka (1993) te koppelen liepen helaas op niets uit. Bogan is heel agressief en daarom werden enkele pogingen tot kunstmatige inseminatie (Ki) gedaan. Helaas zonder resultaat. Noushka is ondertussen overleden.

Afgelopen najaar gloorde er echter hoop. Albus en Missy kwamen naar Diergaarde Blijddorp. Een jonge broer en zus (2004), afkomstig uit Thrigby Hall Wildlife Gardens in Engeland. De bedoeling was om Missy aan Bogan te koppelen (via Ki want een fysieke ontmoeting zou teveel risico met zich meebrengen) en Albus zou binnen afzienbare tijd naar een andere dierentuin verhuizen. Broer en zus hadden in Engeland vreedzaam samen geleefd, maar waren een maand voor transport van elkaar gescheiden, hoewel ze elkaar nog wel konden ruiken en zien. Ook in de quarantaine van Blijddorp werd deze 'zachte' scheiding gehandhaafd. De verwachting was dat broer en zus daarna weer samen konden in het verblijf, wat in principe tot het derde levensjaar goed mogelijk is.

familiedrama

Dat ging inderdaad twee weken goed, om niet te zeggen uitstekend. De verzorgers waren natuurlijk op hun hoede en stonden met de brandslang klaar om de dieren eventueel te scheiden. De dieren reageerden echter rustig op elkaar, dus leek er geen vuiltje aan de lucht. Blijddorp kon erop vertrouwen dat het verder wel goed zou gaan. Op vrijdagmiddag 1 september lag Missy echter vlak achter het glas te slapen. Albus kuierde rustig naar zijn zus, stapte over haar heen, boog zich plots voorover en beet haar in haar strot. Dit alles onder de ogen van het geschrokken publiek. Sectie toonde aan dat Missy aan een slagaderlijke bloeding is overleden. Waar deze agressie vandaan kwam, zal altijd wel een raadsel blijven, maar feit is dat het fokprogramma weer een klap moest incasseren. Uiteraard geven we de moed niet op. Wat Blijddorp betreft, zal de Amoerpanter nooit in de voetsporen van de buidelwolf treden!

Wanneer zal de Amoerpanter verdwijnen?

ZELDZAAM ZWIJN

Gelukkig verlopen niet alle fokprogramma's zo moeizaam als dat van de AmoerpanTERS. Ook de Visaya-wrattenzwijnen zijn, met nog geen honderd wilde exemplaren, praktisch uitgestorven. In samenwerking met de Filipijnse overheid heeft Blijddorp een fokprogramma voor deze zijnen in Europa opgezet. Inmiddels hebben de drie paartjes in Blijddorp voor 10 jongen gezorgd.

